

**Професорсько-викладацький склад
Університету св. Володимира
у 1834-1839 роках (національний аспект)**

У статті розкрито процес формування викладацького складу Університету св. Володимира у 1830-х роках. З'ясовано, які фактори вплинули на той факт, що більшість викладачів Волинського ліцею були переведені до університету. Автором проаналізовано становище викладачів польського походження у розглядуваний період.

Ключові слова: Університет св. Володимира, Волинський ліцей, викладачі польського походження

Profesors of University of sv. Volodymyr in 1834-1839 years (national aspect)

In the article the process of teaching staff forming of University of sainted Vladimir is exposed in 1830th. It is found out, what factors influenced on circumstance that most teachers of university were the teachers of the Volhyn's lyceum. The author analyses position of teachers of the Polish origin in an examined period.

Keywords: University of sv. Volodymyr, Volhynia lyceum, teachers of the Polish origin

Історія поляків в Університеті св. Володимира є важливою частиною історії не лише університету, а й усієї України. Наприкінці XVIII ст.

внаслідок трьох поділів Речі Посполитої Правобережна Україна увійшла до складу Російської імперії. Тому кінець XVIII – початок XIX століть на Правобережній Україні характеризується розвитком складних і суперечливих міжнаціональних стосунків. Ще у першій половині XIX ст. поляки на Правобережжі були другою за чисельністю і першою за політичним та соціально-економічним значенням нацією. З цього випливає той факт, що їхній вплив на даній території був максимально можливим, з чим не могла змиритись царська влада. Щоб подолати польські впливи у Правобережній Україні, з метою русифікації цього регіону у Києві було засновано Університет св. Володимира. Ідея заснування університету зародилася ще у середині XVIII ст., проте реалізовано її було лише у 1830-х роках, після придушення польського Листопадового повстання 1830-1831 років.

Студії над роллю поляків в Університеті св. Володимира є важливим завданням вітчизняної історичної науки, оскільки навколо Київського університету, як до його заснування, так і впродовж його діяльності, відбувалося зіткнення двох ідей – польської щодо відродження Речі Посполитої у кордонах 1772 року та великодержавної російської.

Вивчення проблеми ролі поляків в Університеті св. Володимира ґрунтується на історіографічному та джерельному матеріалі, що висвітлює особливості їхнього значення для університету та для розвитку польського національного руху.

Урочисте відкриття університету відбулося 15 липня 1834 року. За рішенням царя, спочатку університет мав складатися з двох відділів: філософського і правничого, на майбутнє – ще з медичного. Головним завданням університету була русифікація Західного краю, асиміляція неросійських народів. Як писав С.Уваров, у той час “російська мова була ледве чутна на цьому обширі”¹.

Одним з важливих питань, яке слід було вирішити, відкриваючи університет – професорсько-викладацький склад. Статут Університету св. Володимира від 1833 року і його бюджет передбачали спочатку штат у 19

професорів (15 звичайних та 4 екстраординарних) та 6 ад'юнктів. Це стосувалося лише двох утворених на той час факультетів: філософського та правничого. У рамках правничого факультету мали бути утворені додатково чотири відділи: відділ моральних і політичних наук, відділ фізичних і математичних наук, відділ лікарських наук, відділ літератури. Філософський факультет був організований за зразком німецьких університетів і охоплював гуманітарні та фізично-математичні науки. Він поділявся на два відділи: історико-філологічний і фізико-математичний².

Майже усі викладачі Волинського ліцею, поляки за походженням, були переведені до Києва. Чому? Чи рівень знань усіх їх відповідав університетському? По-перше, міністр освіти Сергій Уваров сподівався цим притягнути до університету польську молодь, де вона мала б русифікуватися, а по-друге – і що важливіше – у державі не вистачало кадрів, аби заповнити усі кафедри університету. Першопочатковий викладацький склад університету – переважна більшість поляки. Згодом урядом було визнано за можливе ввести до університету німецький елемент, який був індіферентний в культурній боротьбі двох слов'янських націй, що представляли собою державні начала³.

Як підкреслювали ще дореволюційні історики, невелика кількість росіян-викладачів спочатку була зібрана винятково у першому відділі – історико-філологічному – філософського факультету. На початку діяльності університету (до 1839 року) у першому відділі працювало 7 росіян, 2 німці, 5 (потім 4) поляків. Поляки склали 36 % загальної кількості кадрів першого відділу. Усі вони були викладачами Волинського ліцею⁴.

До польських професорів першого відділу філософського факультету належали Максиміліан Якубович та Юзеф Коженевський. М.Якубович (1784-1853 рр.) – відомий філолог, родом з Волині, закінчив Віленський університет. З 1824 року був професором латинської мови та літератури, римської античності і керівником нумізматичного кабінету в Кременецькому ліцеї. У Київському університеті викладав т.зв. енциклопедію класичної

філології, історію грецької і римської літератури, археологію і нумізматику в 1834-1839 роках. Лекції, які читав латинською мовою, відрізнялися ерудицією, запалом⁵.

З-під керівництва М.Якубовича вийшла когорта добре підготовлених у класичній філології наступників. З 1835 року університет почав формувати нумізматичний кабінет. Першими його експонатами стала колекція монет із Кременецького ліцею (спочатку вона була відправлена до Вільно, а згодом вже до Києва), яка складалася із 173 монет. У 1837 році в Університет св. Володимира перейшло майно Віленського університету, а отже, і віленська колекція. Нагляд за нумізматичним кабінетом було безпосередньо доручено професору М.Якубовичу⁶.

У 1837 році М.Якубович був у складі комітету для екзаменування осіб, що бажали вступити до Київського університету. Серед нагород, отриманих ним, були ордени св. Анни III ступеня та св. Володимира IV ступеня. Незважаючи на пенсію, призначену йому в 1837 році, викладав до тимчасового закриття університету в 1839 році. Далі працював у Московському університеті на такій же посаді, як і в Київському, до 1842 року. У 1842 році повернувся до Житомира, де й помер у 1853 році⁷. Серед друкованих праць М.Якубовича важливе значення мають: “Грамматика латинської мови” (“Grammatyka języka łacińskiego”) (Вільно, 1825-1826 pp.), “Грамматика польської мови” (“Grammatyka języka polskiego”) (Вільно, 1825-1827 pp.), “Записки і промови, прочитані на урочистому зібранні Імператорського Університету св. Володимира, 15 червня 1834 року” (“De pulchro Platonico”) (Київ, 1840 p.)⁸.

Юзеф Коженевський (1797-1863 pp.) – відомий польський письменник. Був бібліотекарем Замоїських у Блакитному Палаці у Варшаві на початку 1820-х років. Пізніше – співтворець освітянської реформи Олександра Великопольського у Царстві Польському. У 1823 році став професором польської вимови, поезії та літератури Кременецького ліцею. У 1830 році його прийнято у член-кореспонденти Варшавського товариства любителів

наук. Після закриття Волинського ліцею був відделегований до Київського університету як ад'юнкт на кафедрі Якубовича, де викладав римську античність і міфологію у 1834-1838 роках і був лектором польської мови у 1836 році. Стародавня література, яку доручили М.Якубовичу викладати, не була предметом його особливих студій. Він читав її латинською мовою, а інколи – французькою (яку не завжди розуміли студенти). Згодом, у 1838 році був усунутий з університету разом з іншими професорами-поляками і направлений до Харкова як візитатор шкіл і директор губернської гімназії. Лише тут він повністю проявив себе як письменник⁹.

Ю.Коженевський перекладав польською мовою Вольтера, Шиллера, Шекспіра; писав драми: “Анелія” (“Aniela”), “Чарівна жінка” (“Piękna kobieta”), “Монах” (“Mnich”) (Варшава, 1830 р.), “Карпатські гуралі” (“Karpaty Górale”) (Вільно, 1842 р.), “Фабрикант” (“Fabrykant”) (Вільно, 1848 р.); “Курс поезії” (“Kurs poezyi”) (Варшава, 1832 р.). Свої повісті він друкував у “Варшавській бібліотеці” (“Biblioteka Warszawska”). У Вільно в 1849 році було видано збірку його оповідань “Оповідання, повісті і два поетичні фрагменти” (“Powiastki, opowiadania i dwa fragmenta poetyczne”)¹⁰. У друкарні Київського університету у 1839-1840 роках вийшла збірка драматичних творів Коженевського польською мовою¹¹. Помер він у 1863 році у Дрездені, будучи на посаді директора Відділу освіти і визнань¹².

У 1834/1835 навчальному році лектором польської мови та літератури, як понадобов'язкового предмету в Університеті св. Володимира був Юзеф Мікульський (нар. 1796 р.), професор Кременецького ліцею. Він народився у Галичині, навчався у гімназіях у Збаражі, Бучачі та Кременці. У Волинському ліцеї спочатку (1818 р.) був помічником бібліотекаря, далі (1825 р.) – вчителем англійської мови. У Київському університеті Ю.Мікульський виконував обов'язки помічника бібліотекаря П.Ярковського і викладав польську мову. Менше ніж через рік його перевели до Новгород-Сіверського викладачем гімназії. Після нього ще рік польську мову та літературу викладав Ю.Коженевський. Після того, як і він пішов з посади,

місце лектора польської мови залишилося незайнятим, хоча ще залишалося у планах університету¹³.

1 серпня 1836 року було оголошено конкурс на заміщення вакантної посади викладача польської мови та літератури. До університету надійшло 7 дисертацій. Три з них спеціально призначений комітет визнав задовільними:

– Ю.Крашевського, але у 1830 році він був під слідством; тоді він жив у Гродненській губернії і віленський генерал-губернатор не дозволив йому вступити на службу, особливо по навчальній частині;

– другий відмовився;

– третій – Домінік Шульц – не виконав усіх умов конкурсу¹⁴.

Отже, у 1834 році на першому відділі філософського факультету викладало 3 росіянина, 5 поляків; а у 1839 році – 7 росіян, 2 німця і 4 поляка¹⁵.

На противагу першому відділу, т.зв. другий відділ філософського факультету – фізично-математичних наук – складався на першому етапі майже повністю з поляків: 6 поляків, 4 німці (з них один вважав себе поляком), жодного російського професора. Причини цього полягали у тому, що Віленський університет та Волинський ліцей мали систему освіти, що заключала у собі суміш латинізму з реальними та природничо-історичними знаннями. Ці заклади підготували багато математиків високого рівня знань.

Звичайним професором математики і деканом відділу Київського університету в 1834-1837 роках був Стефан Вижевський (1783-1850 рр.), магістр філософії Педагогічного інституту при Віленському університеті, вчитель математики у Волинському ліцеї, де кілька разів виконував обов'язки префекта. У Києві за увесь час професорської діяльності щорічно (у 1834, 1835, 1836 рр.) обирався деканом другого відділу філософського факультету¹⁶.

Ад'юнктом на кафедрі С.Вижевського (кафедрі математики) у 1834-1837 роках був волинянин Григорій Гречина (1791-1840 рр.). Протягом 1834-1839 років він виконував обов'язки секретаря другого відділу філософського

факультету. Потім займав посаду екстраординарного професора математики у 1837/1838 навчальному році. В університеті він викладав курс алгебри, аналітичну геометрію, а після звільнення професора Вижевського – диференціальне, інтегральне і варіаційне обчислення, статику, динаміку, гідростатику, гідродинаміку. Г.Гречина навчався у Волинській гімназії, Віленському університеті (закінчив курс у 1816 році зі ступенем кандидата філософії). У 1817 році отримав ступінь магістра філософії. Він, як і більшість інших викладачів Київського університету, походив з Волинського ліцею, де викладав алгебру і геометрію. У 1837 році отримав орден св. Станіслава III ступеня. На основі наукового дослідження “Про діяльність капіляр” (“O działaniu naczyń kapilarnych”) у 1838 році у Києві отримав ступінь доктора філософії. Але через кілька років, під час загального усунення викладачів-поляків з університету, був переведений до Харківського університету, де пропрацював трохи менше року (до смерті)¹⁷.

Кафедру архітектури в Університеті св. Володимира в 1834-1839 роках очолював звичайний професор Франциск Мехович (1783-1851 рр.), який паралельно викладав геометрію і механіку. Ф.Мехович походив з Волині, навчався у Кременецькій школі, присвячуючи себе механіці та математиці. У 1807 році був помічником вчителя механіки у Кременецькій гімназії. Продовжив навчання за кордоном, куди був висланий коштом Кременецького ліцею на три роки вивчати архітектуру. Повернувшись, він отримав кафедру архітектури та механіки у Кременці, а також став керувати школою механіків при ліцеї. У 1834 році, разом з іншими викладачами Кременецького ліцею, був переведений до Києва на кафедру архітектури, де як звичайний професор та будівничий цілого освітнього округу перебував до 1838 року. У 1837 році професор Мехович отримав орден св. Анни III ступеня. Серед його наукових студій звертають на себе увагу такі дві праці: “Теорія машин...” (“Teorya machin, do łatwego ich wyrachowania zastosowana...”) (Кременець, 1827 р.), “Теорія машин...” (“Teorya machin, podająca łatwe ich wyrachowanie...”) (Варшава, 1828 р.)¹⁸. На базі школи

механіків Кременецького ліцею та Віленського університету у Київському університеті утворили кабінет машин (як механічних, так агрономічних) і моделей, яким завідував професор Мехович. Після Києва решту життя він прожив у Житомирі¹⁹.

Фізику в 1834-1837 роках викладав звичайний професор Ігнацій Абламович (1787-1848 рр.), який також завідував фізичним кабінетом та метеорологічною обсерваторією. І.Абламович у 1806 році закінчив Учительську гімназію при Віленському університеті й отримав ступінь магістра філософії. У цьому ж університеті з 1810 року був асистентом при кафедрі фізики. У 1813 році його перевели вчителем фізики, хімії і природничої історії до Віленської гімназії. Правління Віленського університету у 1817 році викликає його для виконання обов'язків помічника професора хімії. Довгий час І.Абламович навчався за кордоном. У 1818 році його відкомандирували до Парижу. Повернувшись, з 1824 року – професор фізики і мінералогії у Волинському ліцеї. Сучасники вважали його одним з найслабших викладачів серед кадрів, які прибули до Києва з Кременця²⁰. У 1834 році Абламович отримав знак “отличия беспорочной службы” за 25 років, а у 1837 році – орден св. Анни III ступеня. Помер він 1848 року від холери.

У 1834-1839 роках звичайним професором хімії був Стефан Зєнович (1779-1856 рр.). Родом він був з Волині; навчався у Луцькому повітовому училищі та 4 роки у Педагогічному інституті при Віленському університеті, який закінчив зі ступенем кандидата філософії. У 1808 році був направлений учителем математики і фізики спочатку до Бобруйського повітового училища, а потім до Вінницького. С.Зєнович був викладачем хімії, мінералогії, геогнозії у Кременецькому ліцеї з 1814 року. З 1830 року він був член-кореспондентом Варшавського товариства любителів наук і членом Тимчасової комісії для пошуку і збереження давніх вітчизняних пам'яток. До прибуття М.Максимовича виконував функції ректора Київського університету. Його знали, незважаючи на похилий вік, по досконаліх

лекціях, тому що викладав зі знанням предмету та запалом. Не маючи права викладати свій предмет польською, виголошував лекції дивною мовою, витвореною з агломерату різних народних діалектів, що мало виглядати за російську мову.

На засіданні університетської ради 1 травня 1834 року С.Зєнович звернувся із заявою, що при викладанні хімії в університеті слід робити досліди, для яких необхідно мати у самому класі влаштовану лабораторію, помічника чи лаборанта і щорічно оплачувану на них суму. Тому він просив університетську раду передати найвищій владі його звернення. Рада прийняла це до уваги, підтримала. С.Зєновичу доручили зробити “смету издержкам и поделкам к устройению в малом виде химической лаборатории”. Проте це не було виконано і в майбутньому професору закидатимуть вину в тому, що він неуважно відносився до своїх обов’язків по відношенню до хімічної лабораторії²¹. Протягом 1834-1836 років професор Стефан Зєнович завідував також мінералогічним кабінетом. За цей час кабінет збагатився систематичною геологічною колекцією. Орден св. Анни III ступеня вручили С.Зєновичу у 1835 році. У 1837 році його було обрано деканом другого відділу філософського факультету. Після 1839 року як пенсіонер С.Зєнович повертається на Волинь: спочатку Кременець, далі Луцьк (де помирає у 1856 р.)²².

Великі заслуги перед Київським університетом мав сполонізований німець Віллібальд Бессер (1784-1841 рр.). Доктор медицини, він був звичайним професором ботаніки у 1834-1837 роках та викладачем зоології. Бессер навчався у Краківському університеті на лікаря. У 1807 році, через півроку після отримання ступеня доктора медицини, займає місце асистента клініки Краківського університету²³. З 1809 року, на прохання Т.Чацького, був вчителем зоології і ботаніки у Кременецькому ліцеї і директором ботанічного саду при ньому. Завдяки його старанням, цей сад вдалося перенести, без значних втрат, до Києва, де він і був закладений вченим²⁴. В.Бессер мав великий авторитет серед науковців, його вважали одним із

найвизначніших учених Університету св. Володимира. З титулом заслуженого професора, пенсіонером, у 1838 році повертається до Кременця. Його гербарій та бібліотеку по смерті викупив Університет св. Володимира. Серед праць, що залишилися після В.Бессера, пригадаємо “Поради до укладання гербарію” (“Przepisy do układania zielników”) (Вільно, 1827 р.), “Погляд на фізичну географію Волині і Поділля” (“Rzut oka na jeografię fizyczną Wołynia i Podola”) (Вільно, 1828 р.) та 11 каталогів рослин Кременецького ботанічного саду тощо²⁵.

Ад’юнктом на кафедрі В.Бессера і викладачем зоології в 1834-1839 роках був волинянин Антоній Анджеєвський (1785-1868 рр.). Він був випускником Волинського ліцею, найбільш обдарованим учнем Бессера і, згодом, його колегою²⁶. Під керівництвом В.Бессера він вивчив ботаніку. Здійснив ботанічні екскурсії по Придніпров’ю, Придністров’ю; обійшов і об’їхав Волинь, Поділля, Київщину, Тернопільщину, частину Катеринославської та Херсонську губернії. Дослідження ним флори Поділля було фінансоване Вацлавом Ревуцьким²⁷. Повернувшись у 1818 році, став вчителем ботаніки у ліцеї. За розпорядженням куратора Віленського освітнього округу, відправився у подорож берегами Бугу. Його звіт з подорожі було надруковано за кошти держави. У 1823 році Московське товариство дослідників природи зарахувало А.Анджеєвського у число своїх дійсних членів. За новим розпорядженням Віленського університету у 1829 році посланий у Волинську, Подільську і Херсонську губернії разом з відомим натуралістом цього університету професором Ейхвальдом для наукових спостережень. У 1834 році Анджеєвського обрали членом Імператорського Московського товариства любителів садівництва²⁸. У 1834/1835 навчальному році він викладав також органологію рослин російською мовою. Йому зобов’язаний своїм початком університетський гербарій²⁹. У Київському університеті А.Анджеєвський завідував зоологічним кабінетом до 1839 року³⁰.

9 листопада 1838 року А.Анджеєвський спробував, але невдало,

отримати ступінь доктора природничих наук за дисертацію³¹. У 1839 році Анджеєвського направлено до Ніжинської гімназії, де пропрацював до пенсії. У цей час його обирають член-кореспондентом Одеського товариства сільського господарства південної Росії і членом Французького зоологічного товариства. У 1841 році йде у відставку і поселяється у Житомирі, а потім у домі графа Браницького³². Уже будучи у відставці, обраний у дійсні члени Комісії для опису губерній Київського освітнього округу, яка діяла протягом 1851-1864 років і видала 4 томи “Трудов комиссии”. У 4 томі, який вийшов 1861 року, було вміщено працю А.Анджеєвського “Исчисление растений Подольской губернии и смежных с нею мест”³³. Помер вчений у грудні 1868 року у м. Ставищі на Київщині. Серед його наукових праць на увагу заслуговують наступні: “Словник рослин, відомих стародавнім грекам, перекладених польською мовою” (“Słownik roślin Grekom starożytnym znanych i na polski język przełożonych”) (написано разом з В.Бессером у 1827 р.), “Вчення ботанічних висловів...” (“Nauka wyrazów botanicznych...”) (Кременець; Варшава, 1825 р.), “Флора України” (“Flora Ukrainy”) (Варшава, 1869)³⁴.

Ситуація з кадрами на правничому відділі, організованому в 1835-1836 роках, була набагато гіршою від тієї, у якій перебував філософський. На початку діяльності університету там діяли окремі нечисельні кафедри. У 1834-1839 роках кафедру римського права займав, як надзвичайний професор, Юліан Олександр Міцкевич (1801-1871 рр.), брат відомого польського поета, випускник Віленського університету. О.Міцкевич був магістром обох прав. У 1825 році написав працю “Який вплив могло мати римське право на польське і литовське” (“Jaki wpływ prawodawstwo rzymskie na polskie i litewskie mieć mogło”). У Кременецькому ліцеї з 1829 року викладав цивільне і римське права. У 1834 році у Київському університеті він читав інституції римського права із внутрішньої історії права латинською мовою. З 1835 р. до 1838 р. О.Міцкевич читав загальний вступ до права, історію римського права, систему приватного римського права³⁵. Після

Київського університету О.Міцкевича перевели до Харківського, де працював до пенсії³⁶. Потім він повернувся до рідного краю і помер під Кобриним у власному маєтку Губернія.

У 1835-1839 роках кафедру кримінального права займав звичайний професор Ігнацій Данилович (1789-1843 рр.). Він також викладав вітчизняне право. І.Данилович – магістр обох прав³⁷. Навчався І.Данилович у Віленському університеті. Він став одним з найкращих польських правознавців. Перед Київським університетом, протягом двох років, був професором регіонального права у Віленському університеті. Данилович збирав матеріали до історії давньої Литви. Віленські студенти привозили йому цілі груди пергаментних та інших рукописів, переважно з уніатських церков³⁸. Як бачимо, він мав значний вплив на студентів, що й викликало потребу усунути його з університету.

У 1824 році, після студентських заворушень, І.Данилович був засуджений у процесі філоматів і змушений виїхати із т.зв. польських губерній до Петербурга, а звідти до Харківського університету, де, однак, перебував недовго. У Харкові він викладав російське і місцеве право. Тут же І.Данилович видав такі свої праці: “Статут Казимира IV, пам’ятка литовських ухвал XV століття” (“Statut Kazimierza IV, pomnik z XV wieku uchwał litewskich”) (Вільно, 1826) – перша законодавча пам’ятка Великого Князівства Литовського від 1468 року, віднайдена вченим у бібліотеці графа Румянцева і помилково ним віднесена до 1492 року; “Литовський літописець та Руська хроніка” (“Latoписiec Litwy i Kronika ruska”) (Вільно, 1827 р.) – літопис Литви та Русі, віднайдений Даниловичем у Білостоцькій області і відомий під його іменем.

У середині 1830-х років, ймовірно, дякуючи протекції графа Михайла Сперанського, уряд залучив І.Даниловича до роботи кодифікаційного комітету, де він займався приготуванням нової редакції прав західних губерній “Збірника прав”. З цієї посади у 1836 році був переведений до Київського університету на кафедру криміналістики і місцевого права. Був

першим деканом юридичного факультету. У 1839 році йому дали кафедру в Московському університеті. Наукова праця, якою займався уже понад силу, викликала неврастенію, що і спричинило його смерть у 1843 році на Сілезії, куди виїхав на лікування³⁹. І.Данилович протягом усього свідомого життя служив державі-привидові – Литві XV-XVI століття. Вважав польську мову рідною, оскільки у Литовській державі її вживали раніше великоросійської. На дану тематику Даниловичем написано працю “Исторический взгляд на древнее образование городов славянских до XIII столетия” (1841 р.) та статтю “О литовских летописях”, яку було надруковано в “Журналі Міністерства народної освіти”, корисною є вона з тієї точки зору, що по ній можна вивчати історію бібліографії Західної Русі⁴⁰.

Крім уже згаданих нами кафедр, на яких викладали поляки, була ще одна, створена винятково для поляків. Це кафедра римо-католицької теології і канонічного права. Цю кафедру протягом перших тридцяти років існування університету займало три священики у 1834-1836 роках – о.Юстин Юноша де Ходич-Ходзькевич, у 1837-1842 роках – о.Ігнацій Головинський, у 1842-1864 роках – о.Томаш Добшевич. Ліквідовано цю кафедру було у 1864 році⁴¹. На початку 1836 року куратор Київського освітнього округу представив, а міністр освіти погодився на заснування в будинках університету римо-католицької каплиці (хоча православної церкви тоді ще в університеті не було). Зазначалося, що каплицю не повинні відвідувати студенти інших віросповідань⁴².

О.Юстин Ходзькевич (нар. 1790 р.) викладав теологію та історію Церкви (для поляків усіх факультетів) та канонічне право (лише для правників). Родом він був з Вітебська. О.Ю.Ходзькевич – магістр теології, мінський канонік, секуляризований, член закону єзуїтів. У 1811 році він добровільно вийшов з єзуїтського ордену. Ступінь магістра богослов'я надав йому у 1820 році Віленський університет⁴³. В Університеті св. Володимира викладав менше двох років. Проявив себе занадто великим старанням в поширенні лояльності до російського уряду і пропагуванні російськості, що видалося

навіть саму урядові не на часі⁴⁴.

Справедливість вимагає відзначити, що з контингенту волинських професорів було немало достойних імен і корисних науці діячів. Ще раз назвемо їх – латиніст М.Якубович, відомий літератор і поет Ю.Коженовський, обдарований ботанік і медик В.Бессер, багатосторонній математик С.Вижевський, талановитий професор архітектури І.Абламович. Серед юристів польський контингент був небагаточисельним, але обдарованим. Кременець подарував Київському університету професора римського права О.Міцкевича, а Віленський університет дав І.Даниловича – дослідника західноруського права, першого видавця важливих пам'яток середньовічного права.

Засновуючи у Києві університет, російський уряд дбав не так про наукові інтереси, як про політичні, – справа йшла про те, щоб за допомогою університету прищепити польському юнацтву “общий дух русского народа”, як про це одверто згодом висловлювався міністр освіти Сергій Уваров. Таким чином, Київський університет мав обслуговувати насамперед польське громадянство Київщини, Поділля та Волині, як воно фактично і було у перші десятиліття існування університету. І тільки пізніше він став притягати до себе українську молодь Наддніпрянщини.

Отож, Університет св. Володимира був утворений повністю на базі Волинського ліцею, що стосується також його викладачів. Кілька причин привело до такої ситуації, яка, однак, кардинально була змінена у 1839 році, приводом до чого стала відома справа Симона Конарського. 1839 рік став тим роком, коли з університету було виключено усіх викладачів-поляків: їх, якщо це було можливим, відправляли на пенсію, або ж до інших навчальних закладів.

Хоч після 1839 року в Університеті св. Володимира залишилося декілька викладачів-поляків, їхня роль у житті університету є значно меншою порівняно з періодом 1834-1839 років. 1839 і 1863 роки – роки, коли поляки університету прагнули радикальними методами змінити своє становище у

російському суспільстві. Причетними до подій тих років були, в основному, студенти-поляки, але це стало тим приводом, який використала царська влада, аби звільнити з університету викладачів польського походження.

Примітки:

- ¹ Zasztowt L. Kresy 1832-1864. Szkolnictwo na ziemiach Litewskich i Ruskich dawnej Rzeczpospolitej. – Warszawa, 1997. – S. 130-132.
- ² Там же. – С. 133-138.
- ³ Владимирский-Буданов М.Ф. История Императорского университета св. Владимира. – Т.1: Университет св. Владимира в царствование императора Николая Павловича. – К., 1884. – С. 96-139.
- ⁴ Инокентий (Борисов). Записка о Киевском университете св. Владимира в 1838 г. // З іменем святого Володимира: Київський університет у документах та спогадах сучасників. – Кн. 1. – К., 1994. – С. 141-145.
- ⁵ Dubiecki M. Młodzież Polska w Uniwersytecie Kijowskim przed r. 1863. – Kijuw, 1909. – S. 21.
- ⁶ Антонович В.Б. Нумизматический кабинет // Историко-статистические записки об ученых и учебно-вспомогательных учреждениях императорского университета св. Владимира (1831-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 49-59.
- ⁷ Zasztowt L. Kresy 1832-1864. Szkolnictwo na ziemiach Litewskich i Ruskich dawnej Rzeczpospolitej. – Warszawa, 1997. – S. 133-138.
- ⁸ Энциклопедический словарь. Издатели Ф.А.Брокгауз и И.А.Ефрон / Под ред. проф. И.Е.Андреевского. – Т.ХLI-а. – СПб., 1904. – С. 614-616.
- ⁹ Dubiecki M. Młodzież Polska w Uniwersytecie Kijowskim przed r. 1863. – Kijuw, 1909. – S. 21
- ¹⁰ Энциклопедический словарь. Издатели Ф.А.Брокгауз и И.А.Ефрон / Под ред. проф. И.Е.Андреевского. – Т.ХVI. – СПб., 1895. – С. 249.
- ¹¹ Иконников В.С. Университетская типография // Историко-статистические записки об ученых и учебно-вспомогательных учреждениях императорского университета св. Владимира (1831-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 341-363.
- ¹² Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского университета св. Владимира (1834-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 279-282.
- ¹³ Zasztowt L. Kresy 1832-1864. Szkolnictwo na ziemiach Litewskich i Ruskich dawnej Rzeczpospolitej. – Warszawa, 1997. – S. 132-138.
- ¹⁴ Владимирский-Буданов М.Ф. История Императорского университета св. Владимира. – Т.1: Университет св. Владимира в царствование императора Николая Павловича. – К., 1884. – С. 214-261.
- ¹⁵ Там же. – С. 96-139.
- ¹⁶ Державний архів м. Києва (далі – ДАК). – ф. 16, оп. 373, 1837 р., од. зб. 22: Дело об утверждении в звании декана на 1837 г. проф. Выжевского С. – С. 1-4.
- ¹⁷ ДАК. – ф. 16, оп. 375, 1839 р., од. зб. 85: Дело о перемещении проф. Гречины в Харьковский университет. – С. 3-8.
- ¹⁸ Dubiecki M. Młodzież Polska w Uniwersytecie Kijowskim przed r. 1863. – Kijuw, 1909. – S. 25-26.
- ¹⁹ Рахманинов И.И. Кабинет машин и моделей // Историко-статистические записки об ученых и учебно-вспомогательных учреждениях императорского университета св. Владимира (1831-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 82-84.
- ²⁰ Zasztowt L. Kresy 1832-1864. Szkolnictwo na ziemiach Litewskich i Ruskich dawnej Rzeczpospolitej. – Warszawa, 1997. – S. 133-138.
- ²¹ Рахманинов И.И. Кабинет машин и моделей // Историко-статистические записки об ученых и учебно-вспомогательных учреждениях императорского университета св. Владимира (1831-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 82-84.
- ²² Феофилактов К.М. Минералогический кабинет // Историко-статистические записки об ученых и учебно-вспомогательных учреждениях императорского университета св. Владимира (1831-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 106-109.
- ²³ Энциклопедический словарь. Издатели Ф.А.Брокгауз и И.А.Ефрон / Под ред. проф. И.Е.Андреевского. – Т.III-а. – СПб., 1892. – С. 619-620.
- ²⁴ Павлюк В.В. Стан польської освіти на Правобережній Україні на початку XIX ст. // Національні меншини Правобережної України: історія і сучасність: Науковий збірник: Серія „Праці Житомирського науково-краєзнавчого товариства дослідників Волині”. – Т. 18 / Відп. ред. М.Ю.Костриця. – Житомир, 1998. – С. 108-110.
- ²⁵ Энциклопедический словарь. Издатели Ф.А.Брокгауз и И.А.Ефрон / Под ред. проф. И.Е.Андреевского. –

Т. III-а. – СПб., 1892. – С. 618-620.

²⁶ Zasztowt L. Kresy 1832-1864. Szkolnictwo na ziemiach Litewskich i Ruskich dawnej Rzeczpospolitej. – Warszawa, 1997. – S. 133-138.

²⁷ Zielińska T. Poczet polskich rodów arystokratycznych. – Warszawa, 1997. – S. 48-356.

²⁸ ДАК. – ф. 16: Киевский университет, оп. 301, 1863 р., од. зб. 255: Дело об избрании Анджеевского А. в члены-корреспонденты университета. – С. 2-8.

²⁹ Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского университета св. Владимира (1834-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 19-23.

³⁰ Паульсон О.М. Зоологический кабинет // Историко-статистические записки об ученых и учебно-вспомогательных учреждениях императорского университета св. Владимира (1831-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 110-122.

³¹ Максимович М. З листів про Київ // З іменем святого Володимира: Київський університет у документах та спогадах сучасників. – Кн. 1. – К., 1994. – С. 97-99.

³² Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского университета св. Владимира (1834-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 19-23.

³³ Феофилактов К.М. Коммисия для описания губерний Киевского учебного округа // Историко-статистические записки об ученых и учебно-вспомогательных учреждениях императорского университета св. Владимира (1831-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 1-9.

³⁴ Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского университета св. Владимира (1834-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 19-23.

³⁵ Zasztowt L. Kresy 1832-1864. Szkolnictwo na ziemiach Litewskich i Ruskich dawnej Rzeczpospolitej. – Warszawa, 1997. – S. 133-138.

³⁶ ДАК. – ф. 16, оп. 465, 1838 р., од. зб. 1994: О перемещении из Харьковского университета экстраординарного профессора римского законодательства и истории с званием исправляющего должность ординарного профессора означенного предмета при университете, а на его месте в Харьков ординарного проф. Мицкевича А. – С. 2-4.

³⁷ Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского университета св. Владимира (1834-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 147-173.

³⁸ Энциклопедический словарь. Издатели Ф.А.Брокгауз и И.А.Ефрон / Под ред. проф. И.Е.Андреевского. – Т.Х. – СПб., 1893. – С. 81-82.

³⁹ Dubiecki M. Młodzież Polska w Uniwersytecie Kijowskim przed r. 1863. – Kijuw, 1909. – S. 27-29.

⁴⁰ Энциклопедический словарь. Издатели Ф.А.Брокгауз и И.А.Ефрон / Под ред. проф. И.Е.Андреевского. – Т.Х. – СПб., 1893. – С. 81-82.

⁴¹ Dubiecki M. Młodzież Polska w Uniwersytecie Kijowskim przed r. 1863. – Kijuw, 1909. – S. 29-31.

⁴² Владимирский-Буданов М.Ф. История Императорского университета св. Владимира. – Т.1: Университет св. Владимира в царствование императора Николая Павловича. – К., 1884. – С. 96-139.

⁴³ Биографический словарь профессоров и преподавателей Императорского университета св. Владимира (1834-1884) / Под ред. В.С.Иконникова. – К., 1884. – С. 712.

⁴⁴ Dubiecki M. Młodzież Polska w Uniwersytecie Kijowskim przed r. 1863. – Kijuw, 1909. – S. 29-31.